

Asia: VM003:00/2017 VM/155/03.01.00/2018

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain 5 §, 6 § ja 7 §:n 1 momentin kumoamisesta

1. Yleiset kommentit lakiehdotuksesta

Ihmisoikeuskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi digitaalisten palveluiden tarjoamisesta. Lain tarkoituksena on implementoida kansallisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta 2016/2102/EU (saavutettavuusdirektiivi).

Ihmisoikeuskeskus ja sen ihmisoikeusvaltuuskunta toimivat yhdessä eduskunnan oikeusasiamiehen kanssa YK:n vammaisyleissopimuksen artiklan 33(2) kansallisena rakenteena, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata yleissopimuksen toimeenpanoa. Tästä syystä keskitymme lausunnossamme vammaisten henkilöiden oikeuksiin.

Ihmisoikeuskeskus pitää lakiluonnosta hyvin ja perusteellisesti valmisteltuna. Ihmisoikeuskeskus pitää lakia tarpeellisena vammaisten henkilöiden yhdenvertaisten oikeuksien takaamiseksi ja esittää luonnoksesta hallituksen esitykseksi seuraavia huomioita.

2. Kommentit lakiehdotuksen pykäliin ja yksityiskohtaisiin perusteluihin

1 luku: Yleiset säännökset

Ihmisoikeuskeskus pitää erittäin tärkeänä, että lain 3 §:n 1 momentin 5 ja 6 kohdissa esitetään saavutettavuusdirektiivin nähden soveltamisalan laajentamista vahvoin sähköisiin tunnistuspalveluihin sekä finanssialan palveluihin. Suomessa suurin osa käyttäjien vahvasta sähköisestä tunnistamisesta tehdään yksityisen sektorin tuottamilla tunnistuspalveluilla, joten saavutettavuusdirektiivin tavoitteet eivät toteutuisi kansallisesti ilman esitettyä soveltamisalan laajentamista.

Ihmisoikeuskeskus pitää kuitenkin valitettavana, että työpaikkojen intra- ja ekstranet-verkkosivustot ja mobiilisovellukset jätetään lakiehdotuksessa soveltamisalan ulkopuolelle. Rajaus koskee tilanteita, joissa kyseisiä sovelluksia käytetään työpaikan sisäiseen viestintään, kuten työnantajan sisäisten tehtävien suorittamiseen sekä ohjelmistoihin, joiden avulla hoidetaan esimerkiksi taloushallinnon tai projektihallinnan tehtäviä.

Ihmisoikeuskeskuksen mielestä soveltamisalan rajaus aiheuttaa (kohtuullisista mukautuksista huolimatta) tosiasiallisen esteen vammaisten henkilöiden työllistymiselle, työssä etenemiselle ja itsenäiselle työssä selviämiselle. Suomessa vammaisten henkilöiden työllisyysaste on erittäin heikko verrattuna muuhun väestöön, joten vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämiseksi tulisi tehdä työllisyyttä tukevia politiikka- ja säädöstoimia. Ihmisoikeuskeskus muistuttaa tässä yhteydessä vammaisyleissopimuksen artikla 27 velvoitteista liittyen työhön ja työllistymiseen.

Viitaten YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean antamaan yleiskommenttiin nro 2 liittyen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen, Ihmisoikeuskeskus toteaa, että saavutettavuus on pyrittävä varmistamaan alusta alkaen, sillä tieto- ja viestintätekniikkaan myöhemmin tehtävät muutokset voivat kasvattaa kustannuksia. Tästä syystä olisi tarkoituksenmukaisempaa sisällyttää muun muassa työpaikan sisäisten tehtävien suorittamiseen liittyvä tieto- ja viestintätekniikka mukaan lakiehdotuksen soveltamisalaan.

Ihmisoikeuskeskus pitää myös koulutuksen ja varhaiskasvatuksen rajaamista soveltamisalan ulkopuolelle valitettavana siitä huolimatta, että kyseessä on rajattu ryhmä ja määräaikainen käyttö. On huomioitava, että YK:n vammaisyleissopimuksen artikla 24 edellyttää inkluusivista koulutusjärjestelmää kaikilla tasoilla, joten esityksessä linjatusta rajauksesta huolimatta ryhmissä voi olla mukana vammaisia lapsia ja oppilaita.

2 luku: Viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestäminen yleisölle

-

3 luku: Digitaalisten palvelujen saavutettavuus

-

4 luku: Saavutettavuusvaatimusten valvonta ja oikeussuoja

-

5 luku: Erinäiset säännökset

-

3. Kommentit vaikutusten arviointiin

4. Muut kommentit

Ihmisoikeuskeskus toivoo, että lain toimeenpanoon osallistetaan vammaisia henkilöitä ja heitä edustavia järjestöjä siten kuin vammaisyleissopimuksen artiklassa 4(3) edellytetään.

Hakala Elina
Ihmisoikeuskeskus